

Naslov originala:
Adam Silvera
THEY BOTH DIE AT THE END

Copyright © 2017 by Adam Silvera
All rights reserved.
Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2018

ZA IZDAVAČA:
Marko Sabovljević

UREDNIK:
Marina Sabovljević

PREVOD:
Jelena Radojičić

LEKTURA I KOREKTURA:
Marija Samardžić

DIZAJN KORICA:
Predrag Marković

TIRAŽ:
1000

IZDAVAČ:
Publik praktikum
Dobrovoljačka 10/I, Zemun
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

СИЛБЕРА, Адам, 1990-

Obojica na kraju umiru/Adam Silvera;
[prevod Jelena Radojičić]. – Beograd: Publik
praktikum, 2018 (Zemun: Alpha print). –
300 str.; 20 cm

Prevod dela: They Both Die at the End. –
Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6035-593-7

COBISS.SR-ID 268667660

OBOJICA NA KRAJU UMIRU

A D A M S I L V E R A

Dragi čitaocē,

Uvek sam pisao iz ličnog iskustva, i u tom smislu *Obojica na kraju umiru* nije nikakav izuzetak. Ipak, za razliku od moja prva dva romana, u ovoj knjizi zaplet nije isprepletan s ličnim iskustvima, već je nastao kao plod mog *neiskustva*. Ja jesam mlad, ali sam već propustio da uživam u mnogo godina svog života. Protraćio sam mnogo vremena jer sam bio probirljiv, jer nisam izražavao sopstveno mišljenje i lagao sam umesto da gradim duboke prijateljske odnose, i jer se nisam „autovao“* do devetnaeste godine, i nisam prišao mnogim simpatičnim frajerima u podzemnoj, i nisam pevao pred prijateljima jer imam užasan glas, i ko zna šta sve još.

Tek dok sam pisao ovu knjigu postao sam odvažniji, inspirisan dečkom koji je rušio svoje zidove, ciglu po ciglu, sve dok se nije oslobodio mnogih svojih nesigurnosti i strahova; i inspirisan još jednim dečkom, koji je ispravio moje greške kako bih postavio stvari na svoje mesto dok je još vreme. Probao sam krokodila, i nikada više neću. Spreman sam da se suočim s vama i branim svoje mišljenje. Govorim istinu, čak i kada je neprijatna, i znam da iz toga može da se rodi čvrsto prijateljstvo. Otvoren sam apsolutno prema svima, uključujući – što je možda i najvažnije – svakog studenta u konzervativnim državama koje obilazim, bez obzira na to koliko će zbog toga besneti

* „Autovati se“, „izaći iz ormara“, od fraze *coming out from the closet* (eng.), metafora kojom se označava svojevóljno otkrivanje svoje seksualne orijentacije ili rodnog identiteta LGBT osoba drugim osobama.

njihovi roditelji. Nisam prilazio simpatičnim frajerima u podzemnoj, ali jesam napravio prvi korak s gostom mog cimera koji nije prestajao da flertuje sa mnom, a sada mi je dečko. Pevao sam s autorima romana za mlade u karaoke baru u tri sata ujutru i zvučao užasno, ali sam bio srećan.

Iskreno verujem da treba da živimo svoje živote odmah, i to punim plućima, jer za razliku od likova iz ove knjige ne znam koliko mi je još preostalo vremena na ovom svetu. A ne znate ni vi. Zato ne čekajte previše da postanete to što želite da budete – sat otkucava.

Ludo vas volim,

A stylized handwritten signature in black ink, appearing to read 'A. S. Rivera'.

Posvećeno T. K.

PRVI DEO

Agencija za objavu smrti

*Živeti je najređa stvar na svetu.
Većina ljudi samo postoji, to je sve.*

– Oskar Vajld

5. septembar 2017

MATEO TOREZ

00:22

Iz Agencije za objavu smrti pozivaju sa upozorenjem života – danas ću umreti. Ma kakvi, „upozorenje” je suviše jaka reč pošto to znači da je nešto moguće izbeći, kao kad sirena automobila upozorava nekoga ko je počeo da prelazi ulicu na crveno i pruža mu priliku da se vrati natrag; ovo je više nešto kao priprema. Uzbuna, beskranjan zvuk u daljini poput crkvenog zvona dve ulice dalje, iznenada se začula iz mog telefona koji je bio na drugom kraju sobe. Već sam odlepio, hiljadu misli odmah je preplavilo sve oko mene. Kladim se da je ovaj kaos upravo ono što padobranac oseti kada prvi put iskače iz aviona, ili pijanista na svom prvom koncertu. Nije da ću to ikada pouzdano znati.

Ovo je ludo. Pre samo minut sam čitao jučerašnju objavu na blogu *Odbrojavanje* – gde Određeni uživo postavljaju svoje poslednje sate kroz statuse i fotografije, a konkretno ovaj bio je o studentu treće godine koji pokušava da udomi svog zlatnog retrivera – a sada ću umreti.

Ja ću... ne... da. Da.

Nešto mi se steže u grudima. Danas umirem.

Uvek sam se plašio smrti. Ne znam zašto sam mislio da ću tako sprečiti da se to zaista i dogodi. Ne zauvek, naravno, ali dovoljno dugo kako bih stigao da odrastem. Tata mi je čak usadio u glavu ideju da treba da se pretvaram da sam glavni lik neke priče kojem se nikada ne

dogada ništa loše, a posebno ne smrt, jer heroj mora da bude tu negde kako bi spasao stvar. Ipak, buka u mojoj glavi se stišava, a glasnik iz Agencije za objavu smrti s druge strane telefona čeka da mi saopšti da ću umreti danas, u svojoj osamnaestoj godini.

Vau, ja ću zaista...

Neću da se javim na telefon. Radije ću da otrčim u tatinu sobu i opusjem u jastuk jer je odabrao pogrešan trenutak da završi na intenzivnoj, ili da udarim u zid jer me je mama osudila na ranu smrt kada je umrla rađajući me. Mora da telefon zvoni već trinaesti put, i ne mogu da ga ignorišem više nego ono što će se danas u nekom trenutku desiti.

Spuštam laptop sa svojih prekrštenih nogu i zaljuljam se, ustajući iz kreveta; baš mi se vrti u glavi. Osećam se kao zombi dok polako idem prema radnom stolu, mrtvačkim hodom.

Identifikacija na telefonu kaže AGENCIJA ZA OBJAVU SMRTI, naravno.

Tresem se, ali uspevam da se javim. Ne govorim ništa. Ne znam šta bih rekao. Samo dišem, jer mi je ostalo manje od dvadeset osam hiljada udaha – prosečan broj udaha u jednom danu, ako ne umirete – i trebalo bi da ih koristim dok još mogu.

„Zdravo, zovem iz Agencije za objavu smrti. Ja sam Andrea. Da li ste tu, Timoti?”

Timoti.

Ja se ne zovem Timoti.

„Pogrešili ste”, kažem Andrei. Puls mi se smiruje, iako mi je žao tog Timotija. Zaista jeste. „Ja se zovem Mateo.” Dobio sam ime po svom ocu, a on želi da i ja svoje dete nazovem tako. Sada mogu, ako mi se dogodi da dobijem dete.

S druge strane slušalice čujem kuckanje po tastaturi, verovatno ispravlja unos ili nešto u svojoj bazi podataka. „Uh, izvinjavam se. Timoti je gospodin s kojim

sam upravo razgovarala; nije baš dobro podneo vesti, jadničak. Vi ste Mateo Torej, jel' tako?"

I tek tako, moja poslednja nada je pala u vodu.

„Mateo, molim vas potvrdite da ste to vi. Oprostite, ali večeras treba da pozovem još mnogo ljudi.”

Uvek sam zamišljao da će moj glasnik – to im je zvaničan naziv, nisam ja izmislio – zvučati saosećajno i olakšati mi vesti, možda čak i trubiti o tome kako je posebno tragično jer sam tako mlad. Da budem iskren, bilo bi mi okej i da je bila veselija, i da mi je rekla kako treba da se zabavim i maksimalno iskoristim dan, kad već znam šta će se dogoditi. Na taj način ne bih ostao zaglavljen kod kuće i započeo da slažem slagalicu od hiljadu delova koju nikada neću završiti, ili masturbirao jer me seks sa stvarnom osobom plaši. Ali ovaj glasnik zvuči tako da se osećam kao da treba da prestanem da joj oduzimam vreme jer, za razliku od mene, njoj je preostalo još mnogo vremena.

„Dobro. Jesam Mateo. Ja sam Mateo.”

„Mateo, žao mi je što moram da vam saopštim da ćete u nekom trenutku u sledećih dvadeset i četiri sata doživeti prevremenu smrt. Iako ne možemo da učinimo ništa da to sprečimo, ipak imate priliku da živite.” Glasnik nastavlja o tome kako život nije uvek fer, a zatim nabraja nekoliko događaja u kojima bih danas mogao da učestvujem. Ne bi trebalo da se ljutim na nju, ali očigledno je da joj je dosadilo da ponavlja te rečenice koje je naučila napamet ponavljajući ih stotinama, možda i hiljadama, o tome kako će uskoro biti mrtvi. Nimalo ne saoseća sa mnom. Verovatno lakira nokte ili igra iks-oks sama sa sobom dok mi to priča.

Na *Odbrojavanju* Određeni pišu postove o svemu, od trenutka kada su primili poziv do toga kako provode svoj Poslednji dan. To je u suštini Twitter za Određene. Pročitao sam mnogo postova u kojima Određeni priznaju da su pitali svoje glasnike kako će umreti, ali svi znaju da

takvi detalji nikome nisu dostupni, pa čak ni bivšem predsjedniku Renoldsu koji je pre četiri godine pokušao da se sakrije od Smrti u podzemnom bunkeru, gde ga je ubio jedan od njegovih agenata tajne službe.

Agencija za objavu smrti može samo da saopšti datum nečije smrti, ali ne i tačan minut ili način na koji će umreti.

„...Da li ste sve razumeli?”

„Aha.”

„Ulogujte se na azos.com i popunite sve posebne zahteve koje imate u vezi sa svojom sahranom, i odaberite natpis koji želite da vam bude ugraviran na nadgrobnom spomeniku. U slučaju da možda želite da budete kremirani...”

Bio sam samo na jednoj sahrani u životu. Moja baka je umrla kada sam imao sedam godina, i na njenoj sahrani sam imao napad besa jer se ne budi. Pet godina kasnije, kada se pojavila Agencija za objavu smrti, odjednom svi jesu bili budni na sopstvenim sahranama. Prilika da se oprostimo pre smrti je nešto neverovatno, ali nije li bolje provesti to vreme zaista živeći? Možda bih mislio drugačije da mogu da nabrojim ljude koji će se zaista pojaviti na mojoj sahrani. Da nemam tek toliko prijatelja da mogu da ih nabrojim na prste jedne ruke.

„Pa, Timoti, u ime svih zaposlenih u Agenciji za objavu smrti reći ću vam da nam je žao što ostajemo bez vas. Potrudite se da proživite ovaj dan do kraja, važi?”

„Ja sam Mateo.”

„Oprostite zbog toga, Mateo. Baš mi je neprijatno. Dan mi je bio naporan, a ovi pozivi su ponekad tako stresni i...”

Prekidam vezu, što nije pristojno, znam. Znam. Ali ne mogu da slušam kako mi neka žena priča kako joj je dan bio naporan, kad mogu da padnem mrtav za sat vremena, ili već za deset minuta: mogu da se ugušim kašljući; mogu da izađem iz stana da nešto obavim i da

padnem niz stepenice i polomim vrat pre nego što izađem iz zgrade; neko može da provali u stan i ubije me. Jedino što mogu sa sigurnošću da isključim jeste to da ću umreti od starosti.

Rušim se na pod, padam na kolena. Danas se sve završava i baš ništa ne mogu da učinim po tom pitanju. Ne mogu da se uputim preko zemlje koju su opustošili zmajevi kako bih povratio skiptar koji može da zaustavi smrt. Ne mogu da skočim na leteći ćilim i krenem u potragu za duhom koji će mi ispuniti želju da živim dugo, jednostavnim životom. Možda bih mogao da pronađem ludog naučnika – krioničara – koji će me zamrznuti, ali bih najverovatnije umro usred tog uvrnutog eksperimenta. Smrt je neminovnost za svakog od nas, a mene danas sigurno čeka.

Spisak ljudi koji će mi nedostajati, ako mrtvima uopšte može neko da nedostaje, je tako kratak da ne mogu ni da ga nazovem spiskom: tu je tata, jer je dao sve od sebe; moja najbolja prijateljica Lidija, ne samo zbog toga što me ne ignoriše u holu, već zbog toga što zaista sedi preko puta mene na ručku, što mi je partner na časovima geografije i priča mi o tome kako želi da se bavi zaštitom životne sredine i spasi svet, a ja ću joj se odužiti tako što ću živeti na tom svetu. I to je to.

Ako nekoga zanima spisak ljudi koji mi neće nedostajati, nemam šta da mu kažem. Niko mi se nikada nije zamerio. Čak kapiram i zašto neki ljudi nisu pokušali sa mnom. Zaista kapiram. Ja sam prava gomila paranoje. Nekoliko puta su me ljudi iz razreda zvali da radim nešto zabavno s njima, na primer da vozimo rolere u parku ili da se uveče provozamo, a ja sam se povlačio jer tako *možemo* da izazovemo smrt, *možda*. Pretpostavljam da će mi najviše nedostajati propuštene prilike da uživam u životu i steknem divne prijatelje u razredu. Nedostajace mi to što nikada nisam uspeo da im se približim kada bi

ostajali budni po celu noć igrajući Xbox ili društvene igre, a sve samo zbog toga što sam se previše plašio.

Osoba koja će mi nedostajati najviše od svih je Budući Mateo, koji bi se možda opustio i živio. Teško mi je da ga jasno vidim, ali zamišljam kako Budući Mateo isprobava nešto novo, na primer duva travu s prijateljima, dobija vozačku i ulazi u avion za Portoriko kako bi saznao nešto više o svom poreklu. Možda se zabavlja s nekim, i možda mu je prijatno s tom osobom. Verovatno svira klavir svojim prijateljima, peva pred njima, i definitivno bi bila gužva na njegovoj sahrani koja bi potrajala ceo vikend – i na kojoj bi bilo još mnogo ljudi koji nisu imali priliku da ga zagrele poslednji put.

Budući Mateo bi sastavio duži spisak prijatelja koji će mu nedostajati.

Ali ja nikada neću odrasti i postati taj Budući Mateo. Niko se nikada neće naduvati sa mnom, niko me neće čuti kako sviram klavir, niko neće sedeti na mestu suvozača u automobilu mog tate kada dobijem vozačku. Nikada se neću raspravljati s prijateljima o tome ko je dobio bolje cipele za kuglanje, ili ko će da bude vukodlak kad igramo igrice.

Ponovo se rušim na pod, razmišljajući o tome kako je sada sve biti ili ne biti. Nije čak ni to.

Biti, a zatim ne biti.

00:42

Tata se tušira hladnom vodom da bi se smirio kad god je uznemiren ili razočaran u sebe. Imitirao sam ga otprilike u vreme kada sam napunio trinaest jer se tada pojavio konfuzni Mateo koji razmišlja, i bilo mi je potrebno mnogo vremena s Mateom da sve to razaberem. Sada se tuširam jer se osećam krivim zbog toga što se nadam da će svet, ili bar neki njegov deo pored Lidije i mog tate, biti u žalosti kada vidi da odlazim. Zbog toga

što sam odbijao da hrabro živim svih onih dana kada nisam bio upozoren. Protraćio sam toliko prošlih dana, a ostao potpuno bez onih budućih.

Neću reći nikome. Sem tati, ali on čak i nije budan, pa se to zapravo ne računa. Ne želim da provedem svoj Poslednji dan pitajući se da li su ljudi iskreni dok mi govore tužne reči. Niko ne treba da provede svoje poslednje sate preispitujući ljude.

Ipak, moram da izađem napolje, da se zavaram da je ovo dan kao i svaki drugi. Moram da obiđem tatu u bolnici i uzmem ga za ruku po prvi put otkako sam bio dete, što će biti poslednji... vau, poslednji put zauvek.

Pre nego što se priviknem na svoju smrtnost, neće me biti.

Moram da vidim i Lidiju i njenu bebu Peni. Lidija me je proglasila za Peninog kuma kada se beba rodila. Baš je bezveze što sam ja neko ko treba da preuzme brigu o njoj u slučaju da Lidija umre, pošto je Lidijin dečko, Kristijan, umro pre nešto više od godinu dana. Naravno, kako bi se osamnaestogodišnjak bez prihoda brinuo o bebi? Kratko i jasno: nikako. Ali trebalo je da postanem stariji i pričam Peni priče o njenoj hrabroj majci i kul ocu, i da je pozovem u goste kada budem finansijski samostalan i emotivno spreman na to. A sada nestajem iz njenog života pre nego što sam stigao da postanem više od nekog lika u albumu s fotografijama o kom će Lidija možda pričati priče dok Peni bude klimala glavom, ili se možda smejala mojim naočarima, a zatim će okrenuti stranu da gleda članove porodice koje zaista poznaje i do kojih joj je stalo. Za nju neću biti čak ni duh. Ali to nije razlog da ne odem da je zagolicam još jednom ili da obrišem kašicu ili grašak s njenog lica, ili da Lidiji dam malo vremena da se usredsredi na učenje za maturalni ispit, ili da opere zube ili se očešlja ili dremne.

Posle toga, nekako ću se izvući od najbolje prijateljice i njene ćerke, i moraću da živim.

Zavrćem slavinu i voda prestaje da pada po meni; danas nije dan za tuširanje od sat vremena. Uzimam naočare s lavaboja i nameštam ih. Izlazim iz kade, okliznem se na baricu vode, i dok padam unazad očekujem da saznam da li je tačna teorija da ti čitav život prođe pred očima, ali se hvatam za držač za peškire i zadržavam se. Duboko udišem i izdišem nekoliko puta, jer bi ovo bila veoma nesrećna smrt; neko bi dodao moj slučaj na stranicu „Tuširanje” na blogu *NajglupljeSmrti*, veoma posećenom sajtu koji me zgražava na mnogo načina.

Moram da izađem odavde i živim – ali najpre treba živ da izađem iz stana.

00:56

Pišem zahvalnice komšijama iz stana 4F i 4A, obaveštavam ih da je moj Poslednji dan. Pošto je tata u bolnici Eliot iz 4F me obilazi, donosi mi večeru, posebno otkako se naša rerna prošle nedelje pokvarila kada sam pokušao da napravim tatine empanade. Šon iz 4A je planirao da svrati u subotu da zameni grejač, ali to više nije neophodno. Tata će znati kako da ga zameni, a možda će mu trebati nešto da mu odvрати pažnju kada umrem.

Otvaram orman, uzimam plavo-sivu flanelsku košulju koju sam dobio od Lidije za osamnaesti rođendan i oblačim je preko bele majice. Nisam je do sada nosio. Sada je oblačim kako bi Lidija bila danas uz mene.

Gledam na sat – jedan stari koji mi je tata dao kada je sebi kupio digitalni sa svetlom, jer slabije vidi – i vidim da će uskoro jedan sat. Da je dan kao i svaki drugi, igrao bih igrice do kasno u noć, čak i ako to znači da ću u školu ići iscrpljen. Barem sam mogao da spavam na pauzama. Nije trebalo da uzimam te prazne časove zdravo za gotovo. Trebalo je da odaberem još neki predmet, na primer umetnost, iako ne znam da crtam po cenu života. (Niti bi mi bilo šta spasilo život, očigledno, a hoću da kažem da

nije ni važno, kao što nije ni sve ostalo, zar ne?) Možda je trebalo da sviram klavir u školskom orkestru i dobijem neka priznanja pre nego što se probijem da pevam u horu, a onda možda i u duetu s nekim ko je kul, pa bih se možda ohrabrio i da soliram. Hej, možda bi čak i gluma bila zabavna ako bih dobio da igram neku ulogu kojom bih se probio. Ali ne, ja sam se odlučio za još jedan slobodan čas kako bih mogao da se isključim i odspavam.

Sada je dva minuta do jedan. Kad otkuca jedan sat, moram da izađem iz stana. Ovaj stan mi je bio i sklonište i zatvor, i sada konačno moram da udahnem spoljni vazduh umesto da se probijam kroz njega kako bih stigao od tačke A do tačke B. Moram da brojim drveće, možda da pevušim omiljenu pesmu dok umačem noge u Hadson, i da dam sve od sebe da me upamte kao mladića koji je prerano umro.

Sada je jedan sat.

Ne mogu da verujem da se nikada neću vratiti u svoju sobu.

Otključavam ulazna vrata, okrećem kvaku i otvaram vrata.

Ostavljam poruke komšijama i zalupim vrata za sobom.

Ne izlazim napolje u svet koji će me ubiti pre nego što dođe moje vreme.